

de l'esperit de l'home, potser més encara, emanació de la Natura. Tot, en l'home com en la Natura, tendeix a esdevenir bell, a la creació artística, a superar-se en espiritualitzacions allunyades d'una utilitat física o fisiològica immediata. Entre molts animals trobem un afany estètic, el trobem més afinat i més conscient en l'home primitiu i en el salvatge actual. El que no trobem és Ciència atrafegada en cercar principis i en aplicar-los.

La fretura científica no apareix fins més tard quan l'home s'encara amb l'Univers i li demana una llei i un principi. Per això el moviment científic dels pobles és més tardà; és culminació d'una cultura quan les nacions s'han donat una personalitat ètnica i fugint de llur pròpia contemplació cerquen el secret del món.

Avui les coses no passen d'una manera tan simplista. El món té una unitat i les fronteres marquen els llocs dels duaners, però no tanquen les ànimes i els neguits forasters empenyen i aplanen el camí pels propis. Malgrat això, encara que esquemàticament, l'evolució de les col·lectivitats és bastant fidel a les normes primitives.

La nostra intervenció científica fa temps que la intentem; en moltes ocasions els nostres homes d'estudi han portat al món savi el seu pensament i s'han fet escoltar. Anem a veure si ha estat aquesta intervenció un fet esporàdic o primer atreviment d'una energia que començava a florir.

Veritablement hi ha un moviment científic-mèdic entre nosaltres. És petitet—no esquitit—però sobretot és modest, discret.

Potser massa discret; li manca audàcia, agressivitat. Ens movem amb por. És que durant segles la nostra obra científica fou migrada, més que migrada, inexistente. Les nostres Universitats callen en el diàleg amb el món savi des del segle xv. En Ciències mèdiques no comencem altra volta a aixecar el cap fins al segle xvii. I cosa a estudiar, són precisament els cirurgians els que donen un nou to a la Medicina catalana i l'animen: Virgili, Castelló, Gimbernà. En l'ordre jeràrquic d'aquells temps el cirurgià tenia un grau més humil que el metge, estava per tant més prop del poble, era la primera investida popular nostra per a conquerir aquell lloc espiritual preeminent que havíem perdut.

Però, no contrastant, els nostres homes de

Ciència no criden gaire; comencen a parlar, però amb veu baixa. Estan estemordits, avergonyits davant d'Europa. Textos, doctrines, normes, tot ens ve de fora; la nostra Medicina descansa en l'erudició i encara una erudició quieta, gens vanitosa, d'estudiant assenyat. I així fins els darrers anys del segle xix.

Llavors comença Europa a entrar en les aules de la nostra Facultat i en els nostres mitjans mèdics. Els nostres estudiants vénen de les Universitats estrangeres portant-nos el seu esperit, ens omplen de neguits, de novetats, i, un apostolat que mai lloarem prou, comencen a burxar i a cridar perquè se'ns proporcioni mitjans d'estudi.

Quan la davallada de doctrines i sistemes mèdics, quan la Medicina trencà tota dependència amb la filosofia i es féu experimental—sobretot i exclusivament experimental—tota la força de la nostra Ciència descansa en els mitjans d'estudi. S'apaivagà aquella xerrameca que d'un fet cert i defectuosament observat, i sobretot mal raonat, se'n treia tot un sistema amb el qual es volia explicar totes les coses. Amb el sistema avançava potser un xiquet més la nostra Ciència, però tot seguit quedava encarcerada i per marxar endavant tenia que passar per damunt del cadàver ja pestilent del sistema.

El seu fracàs constant els féu bandejar. No es volgueren més que fets i les explicacions dels fets; l'observació atenta del fenomen i la seva relació estreta i comprovada per l'experimentació era l'única llei d'estudi; la Medicina recolzava tota la seva força en el Mètode.

Però l'experimentació necessitava cada vegada més afinar els sentits de l'experimentador, aguditzar-los, subtilitzar-los amb mitjans cada vegada més pulcres, menys exposats a errors. Els mitjans naturals d'observació són pobres davant dels fenòmens, calia multiplicar llur eficàcia, que s'endinsessin a la més grossa profunditat. S'aprofitaren tots els mitjans que altres ciències ens facilitaven; la Física, la Química ens abastiren de material a dojo. Ja no n'hi havia prou del malalt o del sa nu davant de l'observador amb els cinc sentits amatents; calia el laboratori ben muntat i a l'home en estat normal o patològic estudiar-lo en la seva vida més íntima, en el seu més lleu moviment, en la seva més subtil reacció.

Llavors vingueren les renyines i les trifulgues; l'Estat negava els elements per a crear aquests